

Metka Špes^x

Pred dvema letoma smo zadnjič poročali o uspehih mladih raziskovalcev - srednješolcev, ki so ob bolj ali manj izdatni pomoči svojih mentorjev pripravili številna poročila o rezultatih njihovega raziskovalnega dela in jih predstavili na republiškem in najboljši tudi na zveznem srečanju, ki ga organizira gibanje "Znanost mladini".

V zadnjih dveh letih pa žal upadeta število in kvaliteta geografskih nalog mladih raziskovalcev. V šolskem letu 1981/82 so srednješolci, v glavnem s skupinskim delom, pripravili 7 nalog, v šolskem letu 1982/83 pa le dve. Vzroke za takšen upad je verjetno treba iskati pri mladih raziskovalcih samih, pri mentorjih in tudi v položaju na posameznih srednjih šolah.

Kljub vsemu smo prepričani, da je med mladimi še vedno dovolj zanimanja in svežih idej za raziskovalno delo, predvsem za terenska proučevanja v domačem okolju. Prepričani smo, da je v našem skupnem interesu, da mlade ne glede na usmeritev njihove šole oziroma število ur geografije ali dobre volje profesorjev ponovno navdušimo za raziskovalno delo kot obliko izvenšolske dejavnosti. Večjo kvaliteto in pritegovanje večjega števila učencev, ki jih geografsko raziskovalno in terensko delo zanima, bomo dosegli predvsem s pomočjo mentorjev na šolah (na vprašanje o tem, ali so le-ti za delo z mladimi v okviru krožkov ali za izvenšolsko delo dovolj motivirani in predvsem stimulirani, bo potrebno enkrat za vselej rešiti in zadovoljivo odgovoriti), poleg mentorjev na šolah moramo mladini omogočiti, da glede na izbrano problematiko in območje raziskovanja izberejo mentorja ali svetovalca tudi izven šole.

Med kvalitetnejše raziskovalne naloge zadnjih dve let sodi prav gotovo naloga Vpliv Slivniškega jezera na okolje, avtorice Polone Selič iz celjske gimnazije, z izdatno mentorsko pomočjo je sodelovala prof. Z. Knez-Štrbenc. Naloga je s svojo kvaliteto in izvirnostjo izstopala tudi na zveznem srečanju. Srž naloge predstavlja prikaz in ocena vpliva nove akumulacije, torej Slivniškega jezera na pokrajinsko okolje. Avtorica je uspela zbrati številne in raznovrstne podatke o jezera, še posebno pa je potrebno podčrtati, da je izvedla številne ankete in opravila terensko raziskovanje, ki daje nalogi še posebno kvaliteto. Posebno je pohvalen njen osebni odnos do nadaljnega izkoriščanja jezera, ki po mnenju avtorice ne bi smel biti zgolj protipoplaven in namenjen oskrbi industrije (zlasti železarne Štore) z industrijsko vodo. Ogreva se za večjo rekreativno izkoriščanje jezera, čeprav obstajajo še številne zapreke (nihanje jezerske gladine, pomanjkanje finančnih sredstev). Odklonilno mnenje do gradnje pregraje je čutiti pri kmetih,

^x dipl. geog., strokovna sodelavka, Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja, 61000 Ljubljana, Trg francoske revolucije 7

ki so zaradi potopitve izgubili del obdelovalnih površin.

Naloga Zemeljski plaz na cesti Ajdovščina-Col, ki so jo za republiško srečanje predložile učenke I. Semič, S. Miška in M. Trošt iz srednje šole v Ajdovščini, je primer, kako uspešno lahko dijaki spremljajo dogajanje v svoji pokrajini ter se pri tem poslužujejo in spoznavajo različne oblike dela: uporaba literature, zbiranje podatkov, spoznavanje raziskovalnih metod in terenskega dela ter obdelave in prikazovanje zbranih podatkov in lastnih ugotovitev. Mentor mladim raziskovalkam je bil prof. Lojze Likar. Težišče naloge je na lastnem terenskem delu in v tem je nedvomno samostojni prispevek naloge, saj vsebuje vrsto stvarnih in dragocenih podatkov. Pri tem niso prezrli niti širšega prikaza tistih značilnosti pokrajin, ki omogočajo razumevanje naravnih in družbenih vzrokov, ki so sprožili oziroma pripeljali do zemeljskega plazu. Nalogo je dopolnil tudi film o enoletnem zasledovanju gibanja plazu.

Marko Krevs, dijak I. gimnazije v Ljubljani, je z mentorsko pomočjo prof. Mare Radinjeve proučeval problem onesnaževanja in varstvo okolja na primeru tovarne celuloze in papirja Djuro Salaj v Krškem. V nalogi je zbranih o tovarnih prese- netljivo veliko podatkov, ne samo o njeni proizvodnji (energiji, surovinah, izdelkih itd.), temveč tudi o tehnoloških postopkih in s tem v zvezi tudi o obsegu, načinih in oblikah onesnaževanja okolja. Pa seveda tudi o tem, kaj vse je bilo doslej storjenega, da bi se onesnaževanje okolja zmanjšalo. Težavnost naloge je bila dvojna: prvič metodološka, ker v geografski literaturi o tem ni prav veliko zgledov in primerov, drugič pa zaradi težav pri zbiranju podatkov, saj jih tovarne skrbno varujejo, še posebno, če gre za predelavo lesa v celulozo in papir, kar spada med t.i. "umazano industrijo", ki okolje močno onesnažuje.

Nalogo Problemi koroških Slovencev z ozirom na njihov etnični položaj je predložil Aleš Krisper, učenec VII. gimnazije Ljubljana-Vič, njegov mentor je bila prof. Milena Pak. Na osnovi spoznanj iz literature je skušal svoje ugotovitve preveriti v razgovorih s prebivalstvom, ki pripada slovenski manjšini ter z razgovori z ljudmi, ki niso naklonjeni koroškimi Slovencem. V nalogi je obdelal vprašanja etničnega razvoja in ljudskih štetij, šolstva in socialne razmere koroških Slovencev. Uspelo mu je izbrati in na osnovi literature dokumentirati položaj koroških Slovencev v njihovem življenjskem okolju.

Dijakinji EŠŠ iz Radovljice, D. Guzej in N. Majes, sta s pomočjo mentorja prof. Bojana Ančika opazovali vreme v radovljiški občini. Dijaki, člani geografskega krožka, so merili temperaturo, oblačnost, vetrovnost, debelino snežne odeje kar tri šolska leta, vendar sta si dijakinji, ki sta v njihovem imenu pripravili nalogo, zastavili zahteven cilj - predstaviti sta želeli podnebje radovljiške občine in pestrost občine v klimatskem pogledu in sta tako žal zanemarili zanimive rezultate lastnih merjenj in smo zato upravičeno upali, da bodo z delom nadaljevali, skušali dopolniti instrumentarij (morda v sodelovanju s Hidrometeorološkim zavodom in razširili obseg opazovanj).

Raziskovalna naloga Čebelarstvo v krški občini sodi med naloge, za katere nismo

bili najbolj prepričani, da je geografska, biologi pa, da ne sodi v njihovo področje. Med geografske naloge smo jih uvrstili, ker jo je avtor te naloge Janko Božič prijavil kot geografsko. Dijak je delal sam, brez mentorske pomoči in je pripravil celovit prikaz čebelarstva kot gospodarske panoge in avtor sam ugotavlja, da čebelarstvo do sedaj ni bilo obravnavano kot gospodarska panoga oziroma ena od oblik kmetijske dejavnosti, zato moramo pohvaliti njegov trud za kompleksen prikaz in ustrezen metodološki pristop. Ločeno je obravnaval boleznin in zastrupitve čebel ter tehnologijo čebelarjenja ter razvitost čebelarstva v krški občini, in to na osnovi podatkov, ki jih je zbral z anketo med čebelarji. Sestavni del naloge je tudi karta Čebelarško-pašnega katastra občine Krško.

Nalogo z naslovom Oskrba z vodo v Logatcu sta na republiškem srečanju predstavili dijakinji postojnske gimnazije Andreja Čuk in Vida Trček. Naloga je v bistvu zasnovana geografsko in zato po osnovni metodologiji ustrezna, saj najprej prikazuje naravne in družbene poteze logaške občine (oziroma Logaške kotline). V tem okviru pa obravnava oskrbo z vodo, kar ji omogoča, da njeno problematiko naslanja in osvetljuje v širši pokrajinski luči.

Če smo lahko z bero raziskovalnih nalog v šolskem letu 1981/82 še zadovoljni, vsaj kar se tiče kvalitete najboljših, saj so bile deležne pozornosti in pohvale tudi komisije na Zveznem srečanju mladih raziskovalcev, ki je bila v Novem mestu, pa nas je republiško srečanje 1983 zelo neprijetno opozorilo. Komisija je dobila za ocenjevanje geografskih nalog le dve nalogi, kar je pomenilo resno opozorilo, da se geografi le vprašamo, kje so vzroki, da med mladimi ni interesa za raziskovalno delo. V preteklosti smo lahko ugotavljali, da so terenska proučevanja vedno znala pritegniti srednješolce, saj nam stroka resnično ponuja vrsto zanimivega dela. Zaskrbljujoče pa je tudi zmanjševanje kakovosti raziskovalnih nalog, kar je še prav posebej prišlo do izraza ob primerjavi z ostalimi na Zveznem srečanju, saj smo bili v preteklosti že kar navajeni, da so bile predstavljene raziskave slovenskih mladincev za razred boljše od ostalih.

V šolskem letu 1982/83 so čast geografov med mladimi raziskovalci reševali predstavniki geografskega krožka mariborske gimnazije pod mentorskim vodstvom prizadevne prof. Dragice Liehnove, za katero je že kar tradicija, da zna skoraj vsako leto vzpodbuditi svoje dijake za vsaj eno raziskavo, in predstavniki raziskovalnega tabora Suha Krajina. Mariborčani so proučevali transformacijo mestnih sosesk na primeru KS Tone Čufar in KS Dušan Kveder-Tomaž. Poleg številnih anket so zbrali vrsto podatkov tudi na raznih specializiranih institucijah, zanimiv in zelo ilustrativen pa je bil bogat slikovni material, ki so ga predstavili z diapozitivi.

V drugi nalogi pa so mladi udeleženci mladinske brigade s pomočjo mentorja tov. Bezjaka proučevali vodno oskrbo tistih naselij Suhe krajine, kjer še ni vodovoda. Temeljito so obdelali vodnjake (po obliki, načinu pridobivanja pitne vode, kvaliteti vode) v sedmih naseljih Suhe krajine. Naloga ima poleg izobraževalne še veliko aplikativno vrednost, saj je znano, da v Suhi krajini ni kvalitetne pitne vode.

V prihodnje moramo poiskati možnosti, da bi povzetke kvalitativnih raziskav objavili v časopisih, kot so Geografski obzornik, Proteus in Pionir.

Na tak način bi mladi raziskovalci predstavili rezultate svojega dela širši javnosti.